

“Import soja van overzee ligt aan de basis van het stikstofprobleem”

interview

“In Vlaanderen en Nederland woedt een heftig stikstofdebat, maar daarbij wordt vergeten dat het probleem voor een groot deel te maken heeft met de import van overzeese soja.” Dat stelt Norbertijn Luc Vankrunkelsven in zijn laatste boek. Als oprichter van Wervel kent de landbouwpublicist een lange geschiedenis als voorvechter voor een duurzaam agro-ecologisch landbouwmodel. De 66-jarige zette zich de voorbije 20 jaar in voor de Cerrado, een immense savanne in Brazilië die op grote schaal ontgonnen wordt voor sojateelt voor export. “Sinds mijn ziekte doet het aangerichte leed me steeds meer pijn”, vertelt de Norbertijn die lijdt aan de spierziekte ALS. Hij beseft en voelt dat het einde nadert en vertrekt dit najaar voor een laatste keer op agro-pelgrimstocht naar het Zuid-Amerikaanse land.

11 APRIL 2023 – LAATST BIJGEWERKT OM 11 APRIL 2023 16:10

Lees meer over:

klimaat

natuur

stikstof

veeteelt

We bezoeken de Norbertijn Luc Vankrunkelsven op de abdij van Averbode waar zijn carrière begon. Op dezelfde plek kreeg zijn betrokkenheid met de landbouw, en afkeer van het agrokapitalisme, gestalte. “Het mondiale agrokapitalisme leidt tot de vernietiging van ecosystemen hier en elders in de wereld. De sojaverslaving van de westerse veeteelt vernietigt de natuur in Zuid-Amerika en verdrijft de inheemse, traditionele gemeenschappen en agro-ecologische boerenbevolking”, stelt de 66-jarige idealist in zijn recente boek “Vernietiging en herstel. Wat betekent Brazilië voor Europa” waarin hij de problematiek in Zuid-Amerika andermaal aankaart. Hij wil nadrukkelijk niet met een beschuldigende vinger wijzen naar de boeren in Vlaanderen. “Zij zijn ook maar het dupe van het systeem en zijn gedwongen om schaalvergroting toe te passen en daarbij krachtvoer in te zetten.”

U bent kloosterling. Wat is de connectie tussen religie en landbouw?

“Norbertijnen hebben misschien wel van nature een agrarische roeping. De Orde dateert immers uit de twaalfde eeuw, dus vóór de opkomst van de steden. De eerste Norbertijnen hebben bossen gekapt en moerassen drooggelegd om de landbouw meer ontwikkelingskansen te geven. Misschien is het vandaag onze taak om landbouw en milieu weer wat dichterbij elkaar te brengen.”

Wanneer is uw persoonlijke betrokkenheid met landbouw tot stand gekomen?

“Dat gaat terug tot 1989. Ik was directeur van het bezinningscentrum van de abdij toen we voor boeren en geïnteresseerden in de landbouw een (lezing)weekend organiseerden met de Nederlandse priester-politicus Herman Verbeek, auteur van het boek “In boeren handen”. Tijdens dat weekend heb ik mijn roots herontdekt, want als kind heb ik met mijn vader, die veearts was, heel wat boerderijen bezocht. Het idee om landbouwers,

consumenten, milieuorganisaties en de derdewereldbeweging dichterbij elkaar te brengen, leek me heel interessant. Hoewel ik met heel wat onderwerpen bezig was, heb ik voor mezelf toen beslist om sterker te gaan focussen op het landbouwverhaal.”

Twee maanden na het bezinningsweekend over landbouw is de Werkgroep voor een Rechtvaardige en Verantwoorde Landbouw (Wervel) ontstaan. Vankrunkelsven zette zich als oprichter van Wervel decennialang in voor een alternatief landbouwsysteem, met meer aandacht voor circulariteit. Wervel groeide uit tot een gevestigde, professionele organisatie met zes vaste werknemers en veel vrijwilligers en werkt nauw samen met Boerenforum en VoedselAnders. De organisatie maakt daarnaast ook deel uit van De Federatie, de koepelorganisatie van de socio-culturele sector.

Zelf richt Vankrunkelsven zijn pijlen in het bijzonder op de gevolgen van het internationale agrokapitalisme, zoals hij dat noemt. Zo trekt hij zich het lot van de Braziliaanse natuur en kleine familiale boeren aan die volgens hem erg te lijden hebben onder de sojaverslaving. “De Europese en ook Chinese veeteelt draait op import van soja uit Brazilië.” Sinds een kleine 20 jaar is hij vooral ook begaan met het lot van de Cerrado, een immense savanne in Brazilië.

Hoe is uw betrokkenheid bij de Cerrado tot stand gekomen?

“Van 2003 tot 2008 werkte ik voor een vakbond van familiale, kleine boeren in de drie zuidelijke staten van Brazilië. Tijdens een tournee in 2009 werd mij door plaatselijke organisaties gevraagd om in Europa de Cerrado zichtbaar te maken. Dat doe ik via de publicaties van boeken, artikels, lezingen en acties. Ik heb het gebied in Brazilië inmiddels 25 keer bezocht. Dit najaar heb ik een laatste bezoek gepland.”

De laatste keer? Waarom?

“Ik lijd aan ALS (amyotrofische laterale sclerose, red.), een zenuw-spierziekte waarbij signalen vanuit de hersenen steeds minder goed bij de spieren aankomen. Nadat ik in 2020 een zware Covid-infectie had doorgemaakt, dacht ik aanvankelijk dat het de naweeën van Covid waren, maar uiteindelijk is er dan ALS geconstateerd. Mijn gezondheid gaat erop achteruit en bewegen en praten gaat steeds moeilijker.”

Wat doet het met uw geestestoestand?

“Gaandeweg zal ik steeds meer begeleiding nodig hebben. Tijdens mijn laatste bezoek aan Brazilië zal ik ook begeleid worden. Ik zie vooral op tegen het moment dat ik mijn zelfstandigheid verlies en bedlegerig word. Ook reageer ik emotioneler op zaken die mij nauw aan het hart liggen. Zo komen de wantoestanden met betrekking tot de Cerrado steeds harder binnen en doen ze steeds meer pijn. Het is vreselijk wat daar gebeurt.”

“**Ik reageer emotioneler op zaken die mij nauw aan het hart liggen. Zo komen de wantoestanden met betrekking tot de Cerrado steeds harder binnen. Het is vreselijk wat daar gebeurt**”

Luc Vankrunkelsven - Landbouwpublicist, Norbertijn en oprichter van Wervel

Waarom juist de Cerrado?

“De Cerrado is een savanne in het centrale westen van Zuid-Amerika en omvat 20 procent van het Braziliaanse grondgebied. Het gaat in feite om een omgekeerd woud: de wortels vormen meer biomassa dan de bomen en grassen bovengronds. De Cerrado is twee miljoen vierkante kilometer groot en is

45 miljoen geleden ontstaan. Hiermee behoort het tot de oudste ecosystemen van de wereld. Het gebied is van essentieel belang voor de watervoorziening van het continent: er ontspringen tal van grote rivieren en in de loop der miljoenen jaren heeft zich een enorme ondergrondse wateropslag gevormd.

Hier in Europa is er veel aandacht voor het Amazonewoud en de gevolgen van de ontginning voor soja-teelt. Deze aandacht is terecht, maar er wordt nauwelijks gesproken over de Cerrado, terwijl de opkomst van monoculturen als de soja-teelt nog nefaster zijn. Terwijl het Amazonegebied voor 20 procent vernietigd is, is dat voor de Cerrado al 54 procent, vooral voor soja richting Europa en China. Niet alleen zijn de meeste mensen in het westen onwetend over de situatie aldaar, sommige westerse organisaties zorgen feitelijk voor een institutionalisering ervan. Er zijn tal van Amerikaanse en Europese pensioenfondsen, waaronder Nederlandse, die in Cerrado-grond beleggen.”

Wanneer zijn de problemen het ontstaan?

“De exploitatie van de Cerrado is in de jaren 70 begonnen, meer bepaald in 1973, het jaar van de oliecrisis. Door hevige regenval en overstromingen in het Mississippibekken was de Amerikaanse soja-oogst mislukt. Brazilië, dat toen in handen was van een militaire junta, heeft dit gat opgevuld met soja-uitvoer naar Amerika en Europa. Sindsdien neemt de soja-teelt jaar na jaar toe en is er naar schatting al 54 procent van de savanne vernietigd. Kleine familiale landbouwbedrijven, die instaan voor het gros van de voedselvoorziening in Brazilië, staan hierdoor enorm onder druk.”

Waarom?

“De soja-teelt is in handen van grote mondiale spelers, zoals Cargill. De grootgrondbezitters hanteren een agressieve expansiestrategie waarbij lokale landbouwers en hele volkeren verjaagd en zelf gedood worden. Dat doen ze bijvoorbeeld met het spuiten van pesticiden. Deze stoffen, die schadelijk zijn voor de gezondheid, worden met taxivliegtuigen verneveld en komen op inheems volkeren en dorpen terecht.”

nieuws

“België exporteert pesticide die hier sinds drie jaar verboden is”

🕒 30 MAART 2023

Doet de overheid niets om deze wanpraktijken tegen te gaan?

“Het landbouwsysteem, dat gericht is op export, wordt door de overheid gefaciliteerd. Jair Bolsonaro, de voormalige president van Brazilië, was op dat gebied nefast. Onder hem bereikte de vernietiging van het Amazonewoud en de Cerrado een hoogtepunt. Overheidsdiensten die instaan voor de bescherming van de ecosystemen en de naleving van milieuregels zijn bewust gekortwiek. De politiek in Brazilië is uiterst gevaarlijk.”

Wat betreft het gebruik van pesticiden beschuldigt u in uw boek Europa van “moleculair kolonialisme”. Kunt u dat toelichten?

“Europa en ook België, dat een grote chemische industrie kent, exporteert op grote schaal pesticiden naar Zuid-Amerika. Sommige van deze stoffen zijn bij ons verboden wegens gezondheidsrisico's, maar worden wel naar andere landen geëxporteerd waar ze op grote schaal gebruikt worden voor de teelt van onze veevoedergewassen en bijvoorbeeld fruit.

De term komt overigens van Larissa Mies Bombardi, een geografe van de universiteit van Sao Paulo. Zij schreef in 2017 een rapport over Europese pesticiden in Brazilië. Dat rapport bracht veel ophef teweeg.

Doodsbedreigingen leidden er uiteindelijk toe dat zij in 2021 het land ontvluchtte. Zij woont nu in België en we hebben nog veel contact.”

Wat doet de soja-teelt precies met de natuur?

“De grootgrondbezitters wisselen de teelt van soja af met die van maïs. Het gevolg van deze monocultuur, in combinatie met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, is dat de grond uitgeput raakt en het ecosysteem vernietigd wordt. Daarnaast legt het een grote druk op de watervoorziening. De enorme watervoorraden die in de loop der eeuwen onder de Cerrado tot stand zijn gekomen, worden door de monoculturen bedreigd. De wortels van de sojaplanten reiken niet zo ver, waardoor er massaal beregend moet worden. Ook de kleine, familiale landbouwers in Zuid-Brazilië met bijvoorbeeld 25 hectare verbouwen overigens soja, maar zij doen dat in een meerjarige teeltrotatie waardoor de ecologie meer in evenwicht brengt.”

Waar de Braziliaanse overheid zich geen zorgen lijkt te maken om de natuur en het klimaat, zie je in ons land een omgekeerde situatie. Met het PAS-akkoord streeft men naar natuurbehoud ten koste van de landbouw. Hoe kijkt u daar tegenaan?

“Het stikstofprobleem is een rechtstreeks gevolg van de massale invoer van soja uit Zuid-Amerika. Onder invloed van schaalvergroting na de Tweede Wereldoorlog en de beschikbaarheid van buitenlandse soja vond er een uitbreiding van de veestapel plaats die heeft geleid tot de huidige problemen. Er is sprake van een sojaverslaving. Een Holsteinkoe kan niet zoveel melk geven zonder de gift van veel krachtvoer. Hiermee wil ik overigens de Vlaamse boer niet beschuldigen, maar het systeem. De Vlaamse boeren zitten opgesloten in een voedselsysteem waarbij de marges voor de producent laag liggen en massa de rentabiliteit bepaalt. Overigens is niet alleen de Europese veehouderij verslaafd aan soja, dat geldt ook voor de Verenigde Staten, Afrika en zeker ook China. De helft van de mondiale varkensvleesconsumptie situeert zich nu in China.”

De abdij van Averbode is als rood bedrijf één van de slachtoffers van het stikstofakkoord. Vindt u dat terecht?

“Wij kregen een rode brief in huis en zullen de boerderij waarschijnlijk moeten sluiten. Dat is jammer gezien de voorgeschiedenis. Sinds de oprichting van de abdij hebben we altijd runderen laten grazen op de weides bij de abdij. De veestapel steeg van 30 naar 120 dieren, een schaalvergroting die nodig was om het hoofd boven water te houden. Zo wilde de melkauto niet langskomen voor kleine hoeveelheden. Daarnaast hebben we in 2016 juist een nieuwe vergunning gekregen en zijn er de nodige inspanning gepleegd op het gebied van duurzaamheid. Zo wordt er ingezet op grasklaver als alternatief voor soja. Maar toegegeven, we zitten nu eenmaal dicht bij een natuurgebied waardoor ik ook ergens wel begrip voor de situatie heb. Aan de andere kant is het toch ook wrang dat een ander bedrijf op vijftien kilometer afstand een veestapel heeft van meer dan 1.000 koeien en verder wil uitbreiden.”

Wat moet er gebeuren?

“Momenteel is twee derde van onze eiwitconsumptie van dierlijke oorsprong en een derde van plantaardige oorsprong. Dat zou omgedraaid moeten worden. De consumptie van plantaardige eiwitten is gezonder voor de mens en de productie ervan is minder belastend voor ons klimaat en milieu. Het is belangrijk dat de consument van deze wetenschap doordrongen wordt. Er is een mentaliteitsomslag nodig.”

Welke toekomst ziet u voor de Vlaamse landbouw en boeren?

“De boeren zitten momenteel gevangen in een agrovoedingssysteem. Zij zouden een centralere rol moeten krijgen in de agrovoedingsketen zodat ze ook een eerlijkere prijs krijgen. Een verminderde veestapel is op termijn wenselijk. Het moet gedaan zijn met de grootschalige productie voor export.

We moeten toe naar agro-ecologische bedrijven met gesloten kringlopen. Het is ook prima mogelijk om hier eiwitten te winnen, zoals bijvoorbeeld grasklaver, veldbonen en lupine, terwijl ook hennep een mogelijke eiwit- en energiebron is. De overheid zou landbouwers intensief moeten begeleiden en compenseren voor de transitie naar een ander landbouwmodel. Zonder dit is het voor hen onmogelijk.”

Voor wie meer wil weten over de Cerrado en de problemen die met sojateelt verbonden zijn, kan een kijkje nemen [op de website van Wervel](#).

Bron: Eigen berichtgeving

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1030 Schaerbeek

Contact

T • 0473 59 41 39

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: <https://www.facebook.com/vilt.nieuws/>

screenreader.visit us on our twitter page: https://twitter.com/vilt_nieuws

screenreader.visit us on our linkedin page: <https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/>

screenreader.visit us on our instagram page: <https://www.instagram.com/vilt.nieuws>

© 2025 VILT vzw, all rights reserved |

[Privacy policy](#)

[Copyright](#)

[Cookie Policy](#)

[Cookie instellingen aanpassen](#)

Webdesign by Who Owns The Zebra